

психолого-педагогічних умінь, зокрема проєктувальних, гностичних, комунікативних, організаторських, контролю та корекції. Існує потреба у спеціальній підготовці викладачів до ефективної реалізації кредитно-модульної системи. Для такої підготовки оптимальною є тренінгова форма навчання, оскільки вона забезпечує інтенсивне засвоєння необхідних умінь у процесі активної творчої діяльності. У подальшому планується продовжити дослідження особливостей підготовки викладачів до застосування кредитно-модульної системи навчання.

Література

1. Басова Н.В. Педагогика и практическая психология. - Ростов н/Д: "Феникс", 2000. - 416 с.
2. Левитес Д.Г. Автодидактика. Теория и практика конструирования собственных технологий обучения. - М.: Издательство московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО "МОДЭК", 2003. - 320 с.
3. Якунин В.А. Педагогическая психология: Учебное пособие. - 2-е изд. - СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2000. - 639 с.

С.М.Щербина

ТЕСТ ЯК ОСНОВНА ФОРМА КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНІВ В РАМКАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

В статтє рассматриваются особенности использования тестового контроля как средства объективного оценивания знаний студентов.

The article deals with some peculiarities in using test-control as the means of mostly objective grading of students' knowledge.

Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності, включаючи вищу освіту. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, наполегливо працює над практичним приєднанням до Болонського процесу.

“Головними цілями Болонського процесу є підвищення якості та конкурентоспроможності європейської вищої освіти, мобільності студентів, викладачів, науковців, адміністративного

персоналу європейських вищих навчальних закладів; здатність випускників європейських ВНЗ до працевлаштування в умовах глобального ринку праці” [12, с. 14].

“Основним завданням на цей період є запровадження передбаченої Болонською декларацією системи академічних кредитів, аналогічної ECTS (Європейській кредитно-трансферній системі). Важливий момент запровадження акумулюючої кредитної системи – це можливість враховувати всі досягнення студента, а не тільки навчальне навантаження” [4, с. 3].

Студенти при модульній формі організації навчання завжди повинні знати перелік основних понять, навичок і умінь з кожного конкретного модуля, включаючи кількісну міру оцінки якості засвоєння навчального матеріалу. На основі цього переліку складаються питання і навчальні задачі, що охоплюють всі види робіт по модулю, і виносяться на контроль після вивчення модуля. Як правило, формою контролю є тест.

Ефективним засобом організації контролю у вивченні психолого-педагогічних дисциплін є тестування. Тестовий контроль може забезпечити успішну реалізацію мети і всіх функцій контролю, а також задовольнити вимоги, що висуваються до якості контролю.

Вивченням проблеми удосконалення контролю та дослідженням тестових методик контролю і обґрунтуванням їх ефективності займалися як зарубіжні вчені (Г.Мюнстерберг, Ф.Болтон, Е.Скріпчер, В.Андрі, А.Бене, Г.Еббінгауз та ін.), так і вітчизняні (Б.Ананьєв, Ю.Бабанський, О.Петренко, Н.Тализіна, В.Аванесов, В.Коккота, І.Рапопорт, О.Міролюбов та інші).

В.Коккота зазначає, що тестовий контроль або тестування як термін означає у вузькому сенсі використання і проведення тесту, і в широкому – як сукупність етапів планування, складання і випробування тестів, обробки та інтерпретації результатів проведення тесту.

Основними показниками якості контрольного тесту є валідність, надійність, диференційна здатність, практичність та економічність. Валідність – характеристика тесту, яка показує, що саме вимірює тест і наскільки ефективно він це вимірює. Валідність тесту означає його придатність для визначення рівня володіння певними іншомовними мовленнєвими навичками і

вміннями. Надійність – це необхідна умова валідності тесту. Надійність тесту визначається стабільністю його функції як інструмента вимірювання. Надійний тест дає приблизно однакові результати при повторному застосуванні.

Диференційна здатність – характеристика тесту, яка вказує на здатність даного тесту виявляти встигаючих і невстигаючих тестованих, тобто з достатнім і недостатнім рівнем володіння знаннями, вміннями та навичками. Практичність – характеристика тесту, яка визначає: а) доступність та посиленість інструкцій тесту і змісту тестових завдань для розуміння тих, хто виконує тест; б) простота організації проведення тестування в різних умовах; в) простота перевірки відповідей і визначення результатів та оцінки. Економічність – характеристика тесту, яка передбачає мінімальні витрати часу, зусиль і коштів на підготовку тесту від планування до видання.

Тести бувають стандартизовані і нестандартні. Стандартизований тест є таким, який пройшов попереднє випробування на великій кількості тестованих і має кількісні показники якості. Нестандартизовані тести розробляються самим викладачем для студентів. Такі тести складаються на матеріалі конкретної теми для перевірки рівня сформованості певної навички або вміння. Нестандартизовані тести застосовуються під час поточного контролю з метою забезпечення зворотного зв'язку у вивченні педагогічних дисциплін в умовах педагогічного університету.

Залежно від цілеспрямованості тести розподіляються на тести навчальних досягнень, тести загального володіння рівнем педагогічних знань, діагностичні тести. Тест складається з тестових завдань, які об'єднуються у субтести. До субтесту входять тестові завдання, спрямовані на один конкретний об'єкт тестового контролю.

В.Коккота вважає, що тестовим завданням є мінімальна одиниця тесту, яка передбачає певну вербальну чи невербальну реакцію тестованого. Кожне тестове завдання створює для тестованого конкретну ситуацію. Тестова ситуація може подаватись вербальними (текст) і невербальними, наочними (малюнки, схема, таблиця) засобами. Очікувана відповідь тестованого може бути вербальною або невербальною (з

використанням літер або цифр, знаків +, -).

Виділяють два основних типи очікуваної відповіді: вибірково та конструйовану. Вибіркова відповідь передбачає вибір правильної відповіді з кількох запропонованих варіантів – альтернатив.

Вибіркова відповідь буває множинного вибору (вибір з кількох варіантів), альтернативного вибору (вибір із двох варіантів), перехресного вибору (знаходження відповідних пар “стимул-реакція”).

Конструйована відповідь може формулюватись на рівні окремого слова (напівпродукована відповідь) та окремого речення або висловлювання і тексту (продукована відповідь).

Існують тестові завдання двох типів: з вибірковою відповіддю і з конструйованою відповіддю.

Існує ряд основних відмінностей тестів від всіх інших форм контролю. По-перше, тест є науково обґрунтованим методом емпіричного дослідження. По-друге, тест дозволяє подолати умоглядні оцінки знання студентів. Нарешті, найважливішою відмінністю тестового завдання від звичної задачі є його технологічність. Під цим розуміють те, що завдання має чітку однозначну відповідь і оцінюється стандартно на основі цінника. У найповнішій мірі технологічність проявляє себе у разі реалізації автоматизованої системи тестового контролю. Одна з головних переваг тестів полягає у тому, що вони дозволяють опитати всіх студентів з усіх питань навчального матеріалу в однакових умовах, застосовуючи при цьому до всіх без виключення одну і ту ж наперед розроблену шкалу оцінок. Це значно підвищує об'єктивність і обґрунтованість оцінки студента.

Наш досвід застосування тестів у викладанні курсу “Історії педагогіки” підказує, що вони, по-перше, приваблюють студентів своєю незвичністю в порівнянні з традиційними формами контролю і дозволяють тим самим підвищити інтерес до предмету. По-друге, тести спонукають студентів до систематичних занять з предмету, оскільки є невідворотною формою контролю. По-третє, вони створюють своєрідну мотивацію навчання, засновану на підтримці духу постійної здорової конкуренції між студентами. Нарешті, систематичне застосування тестів дозволяє, з одного боку, видозмінити підсумкові форми контролю, зробивши в них

основний натиск на уміння і навички, а також знання вищого рівня, з іншого – створюється ситуація наявності постійного рейтингу у кожного студента, що знову – таки дозволяє зробити підсумковий контроль результативнішим і об'єктивнішим, а в деяких випадках і повністю від нього відмовитися.

Ефективність тестового контролю полягає в тому, що:

- “тестовий контроль дозволяє студенту визначити об'єктивний рівень його підготовки і провести самодіагностику недоліків в його навчанні;
- тестовий контроль знімає внутрішній бар'єр, який може виникнути внаслідок психологічної несумісності студента і викладача” [11, с. 15].

Форма тестових завдань залежить від їх змісту. В даний час в педагогіці розроблено чотири основні форми тестових завдань, які є основою для складання тестів з будь-яких навчальних дисциплін:

1. Завдання закритої форми.

Інструкція: обвести, або, якщо застосовується комп'ютер і тестові завдання подаються на монітор, натиснути клавішу з номером правильної відповіді. Варіативність завдань закритої форми вельми велика, але в основі завжди лежить один і той же принцип: студенту пропонується вибрати відповідь на завдання з декількох запропонованих, причому тільки одна з них є вірною. При цьому мається на увазі, що всі запропоновані варіанти відповіді є рівнопривабливими. Наприклад: після вивчення теми “Педагогічна діяльність та погляди Я.Коменського” з метою контролю рівня знань, вмінь та навичок студентів ми пропонували їм виконати тест:

1. Які з представлених творів належать Я.Коменському:
 - а) “Виховання людини”;
 - б) “Видимий світ у малюнках”;
 - в) “Досвід про людський розум”;
 - г) “Велика дидактика”;
 - д) “Закони добре організованої школи”.
2. Вибери з запропонованого списку роки життя Я.Коменського:
 - а) 1592 – 1670;
 - б) 1469 – 1536;
 - в) 1632 – 1704;

- г) 1703 – 1795.
3. Які чотири типи шкіл були запропоновані Я.Коменським:
- а) тривіальні, елементарні, колегіуми, університети;
 - б) школи початкові, середні, вищі;
 - в) материнська, рідної мови, латинської мови, академічні;
 - г) материнські, пропедія, медія, філософські.
4. Як у Я.Коменського була сформульована триєдина мета виховання:
- а) розумове, моральне, релігійне виховання у їх єдності;
 - б) знання мов та наук, віра та добродесність, добродпорядність;
 - в) розвиток інтелекту, фізична досконалість, моральна добродчинність;
 - г) розумове, моральне, фізичне виховання у їх єдності.
5. Які ознаки свідчать про готовність дитини до школи у Я.Коменського:
- а) вміння читати, писати, рахувати;
 - б) інтелект, емоції, вольова готовність;
 - в) засвоєння програми, пізнавальний інтерес, бажання навчатися.
6. Я.Коменський стояв на філософських позиціях:
- а) сенсуалізма;
 - б) метафізики;
 - в) позитивізма;
 - г) релігійного ідеалізму.
7. Я.Коменський пропонував створити школу:
- а) гармонічного розвитку;
 - б) загальної мудрості;
 - в) розвитку добродчинностей.
8. Я.Коменський вважав необхідним засобом закріплення одержаних знань:
- а) застосування їх на практиці;
 - б) повторення;
 - в) зубріння.
9. Я.Коменський уперше в історії педагогіки зробив спробу вікової періодизації і запропонував все життя дитини розділити на чотири вікові періоди по:
- а) сім років у кожному;
 - б) шість років у кожному;
 - в) чотири роки у кожному.

10. Основним у шкільному вихованні Я.Коменський вважав:
- а) приклад вчителів;
 - б) дисципліну;
 - в) фізичні покарання.
11. Я.Коменський сформулював “золоте правило” дидактики:
- а) все, що тільки можна, необхідно подавати так, щоб учні сприймали його органами чуття: видиме – зором, чує – слухом, запахи – нюхом, доступне смакові – смаком, дотику – дотиком;
 - б) намагатися все запам’ятати;
 - в) намагатися все побачити.
12. Я.Коменський пропонував розпочинати навчальний рік:
- а) восени;
 - б) навесні;
 - в) влітку.

Нами розроблені тестові завдання для контролю знань студентів з основних тем курсу “Історія педагогіки”.

2. Завдання відкритої форми.

На відміну від завдань закритої форми в цьому випадку не пропонують варіанти відповідей, а залишають місце для смислової одиниці в якому-небудь твердженні, причому передбачається, що заповнити це місце можна однозначно.

3. Завдання на відповідність. Інструкція: встановити відповідність.

В цьому випадку необхідно встановити відповідність між смисловими одиницями в правому і лівому стовпчиках, причому справа варіантів дається більше, ніж зліва, тобто явно передбачається, що якісь з них є в даному випадку неправильними.

4. Завдання на встановлення правильної послідовності.

Інструкція: встановити правильну послідовність.

Достатньо складна форма, яка перевіряє глибокі і міцні знання навчального матеріалу. Значення її полягає у встановленні послідовності яких-небудь подій, дій, термінів і т.д. У порожніх квадратах треба розставити цифри.

Студенти як правило віддають перевагу першій формі, очевидно, тому, що з психологічної точки зору легше розв’язувати задачу, якщо знаєш, що одна із запропонованих відповідей є правильною. З цієї ж причини третій і четвертій формам, які самі по собі є не зовсім простими і вимагають крім знань, певних

інтелектуальних зусиль, також віддається перевага над другою формою, яка найменше орієнтована на здогадку.

Існують різні різновиди і модифікації тестових завдань, проте всі вони ґрунтуються на цих чотирьох формах. Тест в готовому вигляді є не просто сукупністю, а системою завдань із зростаючим рівнем складності.

Результати, отримані під час тестування, підлягають кількісному підрахунку, на основі якого виставляється оцінка успішності студентів в оволодінні знаннями, уміннями та навичками з педагогічних дисциплін. Для цього кожне тестове завдання спочатку оцінюється в балах. Бали можуть нараховуватись за кількість правильних відповідей шляхом порівняння відповідей тестованого з ключем.

Тестування створює великі можливості для організації контролю над навчальною діяльністю студентів у вищих навчальних закладах.

Література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія. – К.: Либідь. – 1998. – 325 с.
2. Артемов А., Павлов Н., Сидорова Т. Модульно-рейтинговая система // Высшее образование в России. – 1999. – № 4. – С. 121-125.
3. Беспалько В. П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. – М., 1995. – 254 с.
4. Болонський процес: Документи / Укладачі: З.І.Тимошенко, А.М.Греков, Ю.А.Гапон, Ю.І.Палеха. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 169 с.
5. Буга П., Корнов В. Технологія обучения в высшей школе // Вестник высшей школы. – 1991. – № 11. – С. 28-32.
6. Кондрашова Л.В. Процесс обучения в высшей школе. – Кривой Рог: КГПУ. – 2000. – 171 с.
7. Кузьминський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
8. Лукиче Г.А. Болонский процесс - императив развития высшего образования в Европе // Высшее образование сегодня. – 2002. – №2. – С. 42-45.
9. Ляудис В.Я. Инновационное обучение и наука. – М., 1992. – 214 с.

10. Монахов В.М. Технологические основы проектирования и конструирования учебного процесса. – Волгоград, 1995. – 254 с.
11. Освітні технології у школі та вузі: Матеріали науково-практичної конференції / За ред. О.М.Пехоти. – Миколаїв, МФ НаУКМА. – 1999. – 123 с.
12. Сухарніков Ю. Вища школа України в контексті Болонського процесу // Освіта: технікуми та коледжі. – 2004. – № 1 (7). – С. 12-21.

В.В.Садова

СТРУКТУРУВАННЯ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ГРУНТІ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОГО ПІДХОДУ

В статье анализируются принципы структурирования историко-педагогических знаний и предлагается один из вариантов распределения учебной информации на основе модульного подхода.

Principles of making structure of history-and-pedagogy knowledge are analyzed in the article. One of variants of learning information on the basis of credit-and-module approach is provided.

Намагання української спільноти залучитися до загальноєвропейських освітніх процесів, приєднання до Болонської угоди, орієнтири на загальнолюдські суспільні цінності потребують використання нових підходів щодо змісту й способів викладання навіть тих дисциплін вищої школи, які здавалися багатьом поколінням викладачів і студентів доволі сталими. Це твердження безпосередньо стосується навчального курсу “Історія педагогіки”. Історико-педагогічна обізнаність дозволяє майбутньому педагогу орієнтуватися в складному розмаїтті сучасних підходів до педагогічного процесу, збагачує палітру наявних педагогічних засобів, стимулює свободу педагогічної творчості та розвиває критичність мислення, критичне сприйняття численних сучасних освітніх інновацій. Як галузь наукового знання, історія педагогіки є відносно “молодою” наукою, початок її формування – ХІХ ст., та вона потребує постійного оновлення й змістовного удосконалення, оскільки саме історико – педагогічна обізнаність є основою

загальної гуманітарної освіти та професійної культури сучасного вчителя.

Університетський досвід викладання гуманітарних дисциплін на теренах загальноєвропейського освітнього простору свідчить про те, що будь-який навчальний курс для вищої школи ґрунтується на принципах варіативності, гнучкості, свободи вибору – себто тих принципах, які й покликані у перспективі сформувати демократичний світогляд молодій людині, майбутнього педагога-фахівця. Прагнення найбільш оптимально задіяти вказані вище принципи щодо викладання навчального курсу “Історія педагогіки” та забезпечити реалізацію особистісно орієнтованого підходу у навчальній роботі зі студентами сьогодні повною мірою може бути реалізоване у межах кредитно-модульного навчання – “моделі організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів) [2]”. Та перш, ніж з’ясувати особливості структурування історико-педагогічного навчального матеріалу на ґрунті кредитно-модульного підходу, з’ясуємо, якими принципами слід послуговуватися.

Безумовно, використання кредитно-модульного підходу щодо процесу викладання історико-педагогічних знань реалізується на основі сталих, загальних принципів. “... Успіх у будь-якій практичній справі вимагає не тільки знань цієї справи у відповідності до вимог сьогодення, але й своєрідного історичного аспекту мислення [3],” – вказував наш видатний співвітчизник В.О.Сухомлинський. Принцип історизму (Ж. Ле Гоф, М.Блок, Е.Тайлор, Ф.Хофман, І.Кон) – фундаментальний принцип історії педагогіки як науки. У відповідності до принципу історизму кожне педагогічне явище слід розглядати у розвитку й русі, виявляючи істотні властивості, взаємозв’язки та враховуючи особливості певної історичної епохи.

Історія педагогіки – це перш за все історія дії окремих особистостей, видатних філософів, педагогів, літераторів, які створювали самобутні концепції розвитку й виховання людини, були фундаторами шкільної справи і сприяли розвитку національних систем освіти. Принцип персоніфікації історико-педагогічного знання (Ю.І.Лотман, В.М.Кларін, О.І.Піскунов, С.О.Сисоєва, І.В.Соколова) дозволяє студентам у

межах курсу не лише засвоїти певну суму фактів, явищ, а й довести на прикладі діяльності видатних постатей світової педагогічної думки, що особистість виховується лише особистістю. Осягнення історії розвитку педагогічної думки крізь призму сприйняття життя й творчої діяльності найвидатніших постатей, знаних своїми досягненнями, має глибокий виховний потенціал. У сучасних підручниках з історії педагогіки [4] принцип персоніфікації історико-педагогічного знання втілюється у застосування біографічного підходу. При цьому зазначається, що саме біографічний підхід допомагає віднайти причини появи й розвитку педагогічних ідей у різних фактах певної біографії, розкрити сутнісні, “знакові” моменти, що стоять за ними, побачити за нагромадженням емпіричних фактів певні закономірності [4, с. 5].

Звернення до досвіду минулого, до гуманістичних освітніх цінностей світової цивілізації дозволяє висвітлити взаємозв'язок із сучасністю, співвіднести національні здобутки з розвитком світової педагогічної думки. Та принцип взаємозв'язку національного й загальнолюдського (С.І.Гессен, М.В.Левківський, О.О.Любар, М.Г.Стельмахович, О.В.Сухомлинська) нині є скоріше декларацією про наміри, аніж реально дієвим механізмом викладання предметів історико-педагогічного циклу. І в українській, і в російській історико-педагогічній традиції ще з ХІХ ст. домінує штучне розділення на історію педагогіки “західну” й “вітчизняну”. Продовжувалася ця традиція й у ХХ ст., коли за підручником авторів М.О.Константинова, Є.М.Мединського, М.Ф.Шабаєвої студенти вивчали окремо зарубіжну педагогіку, дореволюційну та педагогіку радянського періоду. Цілком має рацію О.І.Піскунов, який в передмові до підручника “Історія педагогіки й освіти” (2003 р.) зазначає, що таке штучне ділення приводить до розгляду розвитку вітчизняної педагогічної культури у відриві від культурного розвитку народів Європи, “хоча тут насправді існує певна спільність еволюції загальноєвропейської цивілізації... [1, с. 5]”.

Нині, у посттоталітарну епоху, щодо реалізації принципу взаємозв'язку національного й загальнолюдського сучасним викладачам і студентам доводиться долати численні ідеологічні стереотипи, які залишилися нам у спадок від радянських часів. Штучна ізоляція протягом ХХ ст. вітчизняної педагогіки від

світової, протиставлення історії й сучасного стану шкільної справи “західним реаліям” відбивалися й на загальному спрямуванні історико-педагогічних праць, на змістовному наповненні навчальних посібників для педагогічних навчальних закладів. Безперечно, такий стан речей і сьогодні продовжує ускладнювати роботу як маститих істориків педагогіки, яким складно переглянути свої погляди і відмовитися від застарілих догм класового підходу, так і молодих науковців, що використовують праці своїх попередників.

З огляду на сказане вище, вважаємо за потрібне зазначити, що запропонований у статті варіант структурування навчальної історико-педагогічної інформації не позбавлений визначених вад. Та на нашу думку, цей варіант є спробою відійти від формаційного підходу, який і нині є домінантним у вітчизняній історико-педагогічній науці (судячи зі змісту підручників для вищої школи, які вийшли у світ протягом останніх п’яти-семи років).

Основні функції історії педагогіки – “осмислення причин виникнення виховання як соціального явища та закономірностей його розвитку, розкриття різнобічного зв’язку мети, завдань організації та змісту виховання й освіти з особливостями окремих історичних періодів [1, с. 5]”. Підкоряючись цьому загальному призначенню, ми пропонуємо історико-педагогічну навчальну інформацію подати за такими модулями: I модуль “Виникнення виховання у первісні часи”, II модуль “Виховання й навчання в епоху цивілізацій Стародавнього Сходу та Античну добу”, модуль III “Виховання, шкільна справа і педагогічна думка Середньовіччя, Відродження та Реформації”, IV модуль “Школа й педагогічна думка XVII-XVIII ст.”, V модуль “Педагогічна думка й практика XIX ст.”, VI модуль “Педагогіка XX століття”.

Матеріал до кожного модуля добирається за концентричним компонуванням: висвітлюються питання розвитку освіти, шкільної справи та виховання як в країнах Західної Європи та США, так і в Україні. Наприклад, змістовне наповнення четвертого модулю становлять такі теми, як педагогічні ідеї Я.А.Коменського, шкільна справа та педагогічні теорії часів європейської Просвіти (педагогічні ідеї Дж.Локка, Ж-Ж.Руссо, К.А.Гельвеція, Д.Дідро), здобутки американської Просвіти

(педагогічні ідеї Б.Франкліна, Т.Джефферсона, Т.Пейна), розвиток педагогічної думки й шкільної справи в Україні (просвітницька діяльність П.Могили, Ф.Прокоповича, педагогічні ідеї Г.С.Сковороди). Такий варіант дозволяє проаналізувати й порівняти світові й вітчизняні педагогічні цінності та надбання, висвітлити основні тенденції у становленні національних систем освіти, шляхом порівняння авторських педагогічних концепцій повною мірою задіяти метод компаративного аналізу першоджерел, який сьогодні широко використовується у політології, філології, історичних науках (М.Зейтлін, Д.Наливайко, Г.Токмань та ін.) та, вочевидь, практично не задіяний історією педагогіки як суспільно-гуманітарною наукою.

Керуючись модульно-тематичним переліком, кожен викладач навчального курсу "Історія педагогіки" може самостійно визначити і остаточно сформулювати навчальні теми, які подаються як лекційний матеріал, теми, які виносяться на семінарське обговорення, а також довільно обрати теми, за якими організується самостійна й індивідуальна робота студентів.

Кожне семінарське заняття можна структурувати також у відповідності до блочного підходу. На нашу думку, структура кожного семінару може об'єднувати у логічній послідовності п'ять блоків. Перші два блоки мають пропедевтичний характер. Блок організації та планування навчальної діяльності передбачає, що студенти самостійно ознайомлюються з темою, метою та орієнтовним планом майбутнього семінарського заняття. Блок практичної підготовки зобов'язує студентів звернутися до відповідної літератури (підручників з історії педагогіки, першоджерел, нормативних документів про освіту та шкільну справу тощо), у відповідності до плану зробити необхідні виписки, скласти конспект чи анотацію з метою поглибленого й аргументованого висвітлення проблемних питань теми, уявити зміст ключових понять.

Наступні два блоки пов'язані безпосередньо з характером навчальної взаємодії студентів і викладача під час семінару: в аналітичному блоці містяться проблемні питання, завдання та ситуації, розв'язання яких сприяє глибинному засвоєнню основного навчального матеріалу, висвітленню особливостей розуміння студентами певних історико-педагогічних проблем,

удосконалюється уміння здійснювати обґрунтований аналіз педагогічних концепцій видатних діячів освіти минулих часів тощо. Змістовне наповнення блоку самоконтролю дозволяє студенту самостійно перевірити міцність отриманих знань щодо певної теми, завдання даного блоку можуть також використовуватися з метою здійснення модульного контролю. В останньому блоці – блоці самоосвіти – пропонується література для подальшої поглибленої індивідуальної роботи студентів щодо певної теми, написання анотацій, самостійних дослідницьких робіт.

Таким чином, модульне структурування історико-педагогічної навчальної інформації дозволяє значною мірою активізувати творчий потенціал як викладача, так і студента, розвинути ініціативність та особисту активність, сприяє зануренню в історико-педагогічні реалії, самостійному пошуку педагогічних істин.

Література

1. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в.: Учебное пособие для пед. учеб. заведений / Под ред. А.И.Пискунова. – М.: ТЦ Сфера, 2003. – 512 с.
2. Методичні рекомендації щодо впровадження кредитно-модульної системи у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів МОН України // Зб. наказів МОН України – № 49, від 23.01.05. – С.5-11.
3. Сухомлинський В.О. Народження громадянина. – К.: Радянська школа, 1970. – 335 с.
4. Українська педагогіка в персоналіях: Навч. посібник / За ред. О.В.Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – 624 с.

Ю.В.Суббота

КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ І УМІНЬ СТУДЕНТІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

В статье рассматривается вопрос внедрения Европейской кредитно-трансфертной системы в учебный процесс вузов Украины по дисциплине "Физическое воспитание"; процесс организации самостоятельной работы по физическому воспитанию.

The problems of the European credit-transfer system's introduction into the training process of Ukrainian higher educational establishments in "Physical Training" discipline, the process of the self-dependent work's organization in physical training are examined in the article.

Постановка проблеми. Вхідження України у травні 2005 року в Болонський процес означає, що вона є вже безпосереднім учасником створення загальноєвропейського простору вищої освіти.

Європейські держави в рамках Болонського процесу бажають погоджувати свої системи вищої освіти, до 2010 року створити Європейський простір вищої освіти, а також привести свої освітні системи у відповідність з визначеними, єдиними освітніми програмами. Це надасть можливість країнам-учасникам Болонського процесу підвищити мобільність студентів, аспірантів, викладачів; розширити можливості працевлаштування громадян на території європейських держав; збільшити міжнародну конкурентоспроможність європейської вищої освіти; ввести: дворівневу систему освіти; єдиний додаток до диплому; єдину систему залікових одиниць (кредитів ECTS); а в цілому – підвищити якість вищої освіти країн-учасниць Болонського процесу.

Одним із важливих напрямків в діяльності вищих навчальних закладів України є впровадження в навчальний процес елементів Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Аналіз публікацій з досліджуваної проблеми. Питанням вступу України в Болонський процес останнім часом присвячено достатньо велику кількість публікацій. Це роботи В.Андрущенко, І.Бабіна, В.Базилевича, Я.Болюбаш, В.Журавського, М.Згуровського, К.Корсака, В.Кремня, А.Кудіна, Г.Півняк, М.Спепко, Ю.Сухарникова, О.Шубіна та інших вчених. Загальні питання впровадження ECTS в навчальний процес розглядаються в роботах Б.Кліменко, П.Сикорського, Е.Сокол, Л.Л.Товажнянського та інших вчених.

Нас в більшій мірі цікавить впровадження в навчальний процес ВНЗ ECTS по дисципліні "Фізичне виховання". Дане питання розглядається в роботах Л.Безуглой, Н.Бішевець, Ю.Віхляєва, А.Загревської, О.Тімошенко, Т.Хабінець, Л.Харченко,

Ю.Шкретій та інших вчених.

Метою статті є короткий аналіз публікацій, що стосуються впровадження ECTS в навчальний процес ВНЗ України по дисципліні “Фізичне виховання”; процес організації самостійних занять по фізичному вихованню.

Результати дослідження. Аналіз літературних джерел показав, що дотепер у вузах України немає єдиної системи оцінювання досягнень студентів з фізичного виховання. У різних вузах використовуються різні підходи і системи. До основних можна віднести: рейтингову, модульно-рейтингову і кредитно-модульну системи.

У роботі Ю.Віхляєва [3] описана рейтингова система оцінки успішності студентів по дисципліні “Фізичне виховання”. Автор описує два варіанти рейтингової системи.

У першому варіанті рейтинг студента визначається по кількості балів, які він одержує по таких критеріях: 1. Відвідування занять. За кожні відвідини студент одержує 1 бал; за рік може набрати 35 балів. 2. Виконання трьох складно-координаційних вправ з вибраного виду спорту. За кожну вправу студент одержує від 1 до 5 балів. За рік можна набрати 15 балів. 3. Виконання державних тестів. Виконується 7 тестів-вправ, за кожне з яких студент одержує від 1 до 5 балів. Три вправи (12-хвилинний біг, вправа на силу і плавання) оцінюються з подвійним коефіцієнтом, тобто за них студент одержує від 2 до 10 балів. Всього за рік може набрати 50 балів. По всіх критеріях можна набрати 100 балів. Оцінювання успішності відбувається по таблиці 1.

Таблиця 1

Визначення успішності за системою ECTS і за традиційною системою з використанням 100-бальної шкали оцінки

Оцінка ECTS і визначення	Набрані бали	Традиційна оцінка	
A – відмінно	90-100	відмінно	5
B – дуже добре	82-89	добре	4
C – добре	76-81		
D – задовільно	67-75	задовільно	3
E – достатньо	60-66		
FX – незадовільно	51-55	незадовільно	2

F – незадов, відпрацюванням	3	0-49		
--------------------------------	---	------	--	--

Враховуючи, що Державні тести оцінки фізичної підготовленості студентів мають багато вад, Ю.М.Віхляєв пропонує другий варіант рейтингової системи оцінки успішності студентів, замінивши їх тестуванням функціонального стану студентів, за яким можна одержати 16 балів. В результаті критеріями оцінки успішності студентів будуть: відвідини занять, виконання спеціалізованих вправ і результати тестування функціонального стану. Сума балів, набраних студентом за даною системою, складатиме 66. Визначення успішності по даній системі показано в таблиці 2.

Таблиця 2

Визначення успішності за системою ECTS та за традиційною з використанням 66-бальної шкали оцінки

Оцінка ECTS і визначення	Набрані бали	Традиційна оцінка	
A – відмінно	66-61	відмінно	5
B – дуже добре	55-60	добре	4
C – добре	50-54		
D – задовільно	44-49	задовільно	3
E – достатньо	39-43		
FX – незадовільно	33-38	незадовільно	2
F – незадов., відпрацюванням	0-32		

На думку Ю.Віхляєва другий варіант рейтингової системи оцінювання успішності студентів є переважнішим.

У роботі А.І.Загrevської [5] описується рейтингова система оцінки знань, вмінь і навичок студентів з фізичного виховання. У основу рейтингової системи покладені: науковий відбір і структуризація змісту навчального матеріалу; загальнодидактичні принципи побудови рейтингових систем; науково обґрунтовані засоби і методи навчання і контролю; умови, що забезпечують підвищення активності студентів і їх мотивації до навчання.

У структуру рейтингової системи контролю знань, вмінь і навичок студентів з фізичного виховання повинні бути включені такі компоненти: освітня технологія, що має модульну структуру;

педагогічні контрольні заходи, зокрема тести і тестові завдання; математична модель розрахунку рейтингових показників; рейтингові кваліметричні шкали за оцінкою навчання студентів.

За семестр, курс або весь період навчання студент набирає певну суму рейтингових балів, яка характеризує рівень засвоєння ним навчального матеріалу з фізичної культури порівняно з іншими студентами, тобто визначає рейтинг-місце, яке він займає у групі, на факультеті і т.д. Відмітною особливістю даної системи є те, що студенти можуть підвищити свій учбовий рейтинг завдяки науково-дослідній, фізкультурно-оздоровчій і суспільній діяльності.

У роботі О.Тімошенко [8] описується використання модульно-рейтингової системи оцінки успішності студентів у навчальному процесі за фахом "фізичне виховання". При цьому наголошується, що модульно-рейтингова система є тільки складовою частиною в системі кредитно-модельного навчання. У статті розкриваються завдання контролю; показана структура комплексного контролю знань і умінь студентів; указується на необхідність створення такої системи, щоб вона була простою, легкою у використанні при проведенні занять, ефективною і зрозумілою як для викладача, так і для студента. Для оцінювання успішності студентів використовується 100-бальна шкала; бали нараховуються за відвідини занять, виконання різного роду завдань, активність в навчальній, науковій і спортивній роботі. Студенти, що не набрали 60 балів, залік не одержують.

У роботі Ю.Шкретій і Л.Харченко [9] розглядаються питання впровадження елементів Європейської кредитно-трансферної і акумулюючої системи у сфері фізичної культури і спорту. Автори відзначають, що окрім ECTS в світовій системі вищої освіти широко використовуються і інші системи кредитів: американська – USCS, британська – CATS, система університетських кредитів в країнах Азії і басейну Тихого океану – UCTS. Участь України в Болонському процесі зобов'язує її до ухвалення європейського варіанту системи кредитів. У статті описується робота по впровадженню кредитно-модульної системи в навчальний процес Національного університету фізичного виховання і спорту: розробці методичних рекомендацій по використанню рейтингової системи оцінки успішності студентів;

проведенню контрольних заходів; розробці експериментальних навчальних планів і робочих програм.

Однією з вимог Болонської декларації до країн-учасниць є збільшення в навчальних планах і програмах частки самостійної і індивідуальної роботи. Це стосується і дисципліни “Фізичне виховання”. 4 години в тиждень, що відводяться на дану дисципліну, явно недостатньо для підтримки високого рівня фізичної підготовленості студентів. Як показують дослідження [1], лише 10 % студентів систематично самостійно займаються фізичною культурою і спортом; 48 % студентів займаються ситуативно і періодично; 42 % не займаються зовсім.

Дослідження, проведене кафедрою фізичного виховання Криворізького економічного інституту Київського національного економічного університету у 1991-2001 роках з проблеми “Фізична культура і духовні інтереси учнівської молоді м.Кривого Рогу” (обстежено більше 10 тис. респондентів), показало, що показники здоров'я і фізичної підготовленості молоді, що вчилися за даний період, знизилися. Так, якщо у 1991 році тільки 13,3 % опитаних вважали себе погано фізично підготовленими, а 10 % вважали, що у них взагалі немає здоров'я, то у 2001 році ці показники склали 19,6 % і 15,9 % відповідно. Серед першокурсників інституту по фізичних кондиціях практично жоден студент не відповідає державній оцінці “5”; щорічно більше 13 % з них звільнюється від занять з фізичного виховання.

У зв'язку з цим на кафедрі було розроблено і опубліковано практичний посібник для студентів, охочих самостійно займатися фізичною культурою і спортом [7]. У посібнику освітлюються основи методики організації самостійних занять; оздоровчі рухові програми самостійних занять ходьбою, бігом, плаванням, їзді на велосипеді, гімнастикою і іншими видами спорту.

Одночасно на кафедрі ведеться розробка нових навчальних програм, націлених на використання в навчальному процесі ECTS; тести і тестові завдання за визначенням рівня фізичної підготовленості студентів; оцінні таблиці за визначенням балів за виконання студентами завдань та ін.

Висновки. Аналіз літератури показав, що в світовій системі вищої освіти використовується достатньо багато систем оцінки знань, умінь і навичок студентів. Вступ України до Європейського

освітнього простору говорить про необхідність використовувати саме систему ECTS. Проте, головною є не сама система оцінки, а що буде закладено (які критерії) в цю систему і що оцінюватиметься, зокрема, у фізичному вихованні.

2. Введення ECTS у навчальний процес кафедри фізичного виховання дозволить підвищити ефективність занять, що проводяться; підвищити інтерес студентів до занять фізичним вихованням; “узаконити” дисципліну “Фізичне виховання” серед інших навчальних дисциплін. Організація індивідуальних і самостійних занять фізичними вправами сприятиме оптимізації функціонального стану студентів, заощадженню їх здоров'я, забезпеченню високої працездатності впродовж всього навчання у ВНЗ.

Література

1. Безугла Л.І. Впровадження самостійної роботи з формування культури здоров'я студентів ВНЗ у контексті Болонського процесу // Теорія і методика фізичного виховання. – 2007. – № 3. – С.3-5.
2. Бишевец Н., Хабінець Т. Оцінювання предметних досягнень у вузах фізкультурного профілю в умовах кредитно-модульної системи навчання // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 3. – С.85-88.
3. Вихляев Ю.М. Рейтингова система оцінки успішності студентів з дисципліни “Фізичне виховання” // Теорія і методика фізичного виховання. – 2007. – № 1. – С.3-6.
4. Гурч Л. Некоторые аспекты внедрения европейской системы ECTS в высшее образование Украины // Персонал. – 2004. – №12. – С.68-73.
5. Загребская А.И. Рейтинговая система оценки качества образования по физической культуре // Теория и практика физической культуры. – 2007. – № 3. – С.9-13.
6. Сікорський П.І. До питання кредитно-модульної технології навчання // Проблеми модернізації освіти України в контексті Болонського процесу. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2004. – С.177-185.
7. Суббота Ю.В. Оздоровчі рухові програми самостійних занять фізичною культурою і спортом: Практичний посібник. Вип. 1. – К.: КНЕУ, 2007. – 164 с.

8. Тимошенко О. Технологія застосування модульно-рейтингової системи оцінки успішності в навчальному процесі студентів зі спеціальності “Фізичне виховання” // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 4. – С.72-75.
9. Шкретій Ю., Марченко Л. Запровадження елементів європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи в сфері вищої фізкультурної освіти // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 4. – С.76-79.

В.В.Іванова

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ МОДУЛЬНО-БЛОКОВОГО НАВЧАННЯ

В статтє рассматриваются возможности модульно-блочного структурирования учебной информации в формировании готовности будущего учителя к творческой профессиональной деятельности.

At this article is considered possibilities of modulus-blocks structured of educational information at the forming of readiness the future teacher to the creative professional activity.

Соціально-економічні зміни в суспільстві підвищують вимоги до людського фактору. Сьогодні суспільство потребує новий тип особистості, що вміє швидко адаптуватися до будь-яких змін у житті й праці, проявляти самостійність, ініціативу, мобільність, здатність постійно вдосконалювати власний професійний імідж. Визначальними характеристиками сучасного працівника є його творчі здібності, критичне мислення й готовність нестандартно вирішувати професійні завдання.

Питання підготовки творчої особистості за всіх часів хвилювали дослідників. Творчість як механізм розвитку особистості обґрунтовується В.Андрєєвим, Д.Богоявленською, С.Гільдентріхтом, Б.Коротяєвим, Ю.Кулюткіним, Т.Кудрявцевим, О.Луком, Я.Пономарьовим та ін.; творча природа пізнавальної діяльності розкривається в роботах В.Біблера, А.Брушлінського, В. Давидова, Г.Щукіної; педагогічна творчість та її сутність досліджується О.Бодальовим, В.Ільїним, В. Загвязінським, В.Кан-Каликом, А.Кравчуком, М.Нікандровим, М.Поташником,